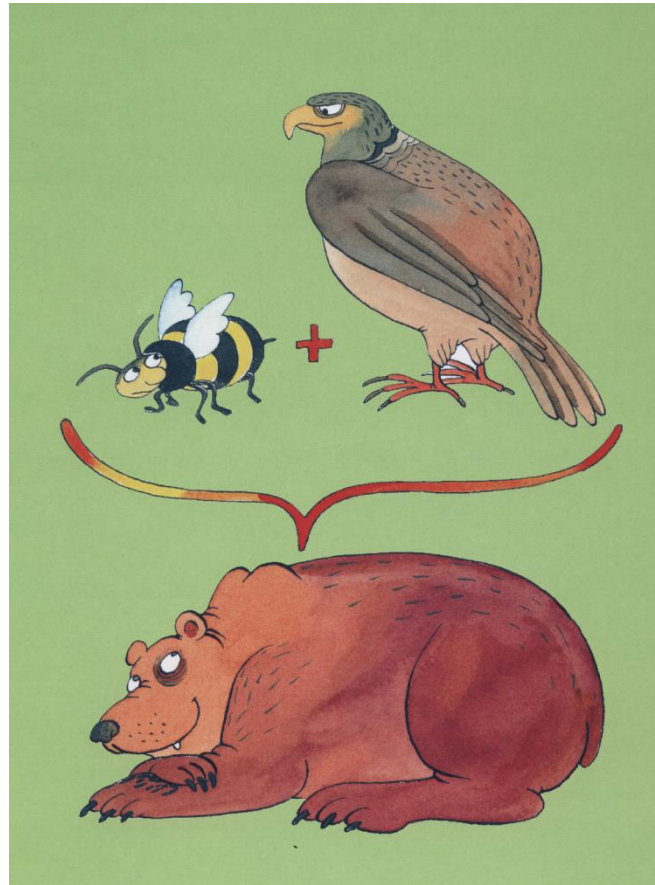

”Fonologi i børnehøjde”

Nyborg Strand, 25. marts 2014

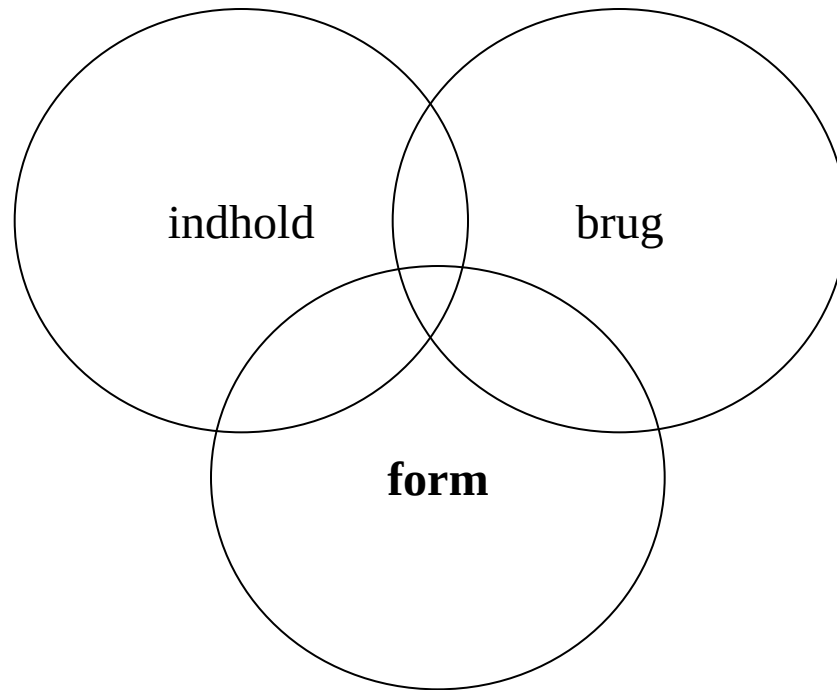

Ved audiologopæd Kirsten Loft Bergstrand

Program

- Lidt teori og baggrund
- Gruppeundervisning – taleskole
- Case - individuel undervisning
- Spørgsmål – stil dem bare under vejs

Lahey

Konsonanter

Artikulationsmåde:

- Klusiler: p, t, k, b, d, g.
- Frikativer: f, v, s, *ʃ*, *ð*, j, *h*.
- Nasaler: m, n, *ŋ*.
- Likvider: l, r.

Konsonanter

Artikulationssted:

- Bilabial: p, b, m.
- Labiodental: f, v.
- Alveolær: t, d, s, n, l.
- Alveopalatal: ʃ .
- Palatal: ç , j.
- Velær: g, k, η .
- Suprafaryngal: r.
- Glottal: h.

Konsonantskema

	Bilabial	Labiodental	Alveolær	Alveopalatal	Palatal	Velær	Suprafaryngeal	Glottal
Klusiler	<i>p</i> <i>b</i>		<i>t</i> <i>d</i>			<i>k</i> <i>g</i>		
Frikativer		<i>f</i> <i>v</i>	<i>s</i>	<i>ʃ</i>	<i>ç, j</i>			<i>h</i>
Nasaler	<i>m</i>		<i>n</i>			<i>ŋ</i>		
Likvider			<i>l</i>				<i>r</i>	

Aspiration og stemthed.

ð har tidligere været betegnet alveolær.

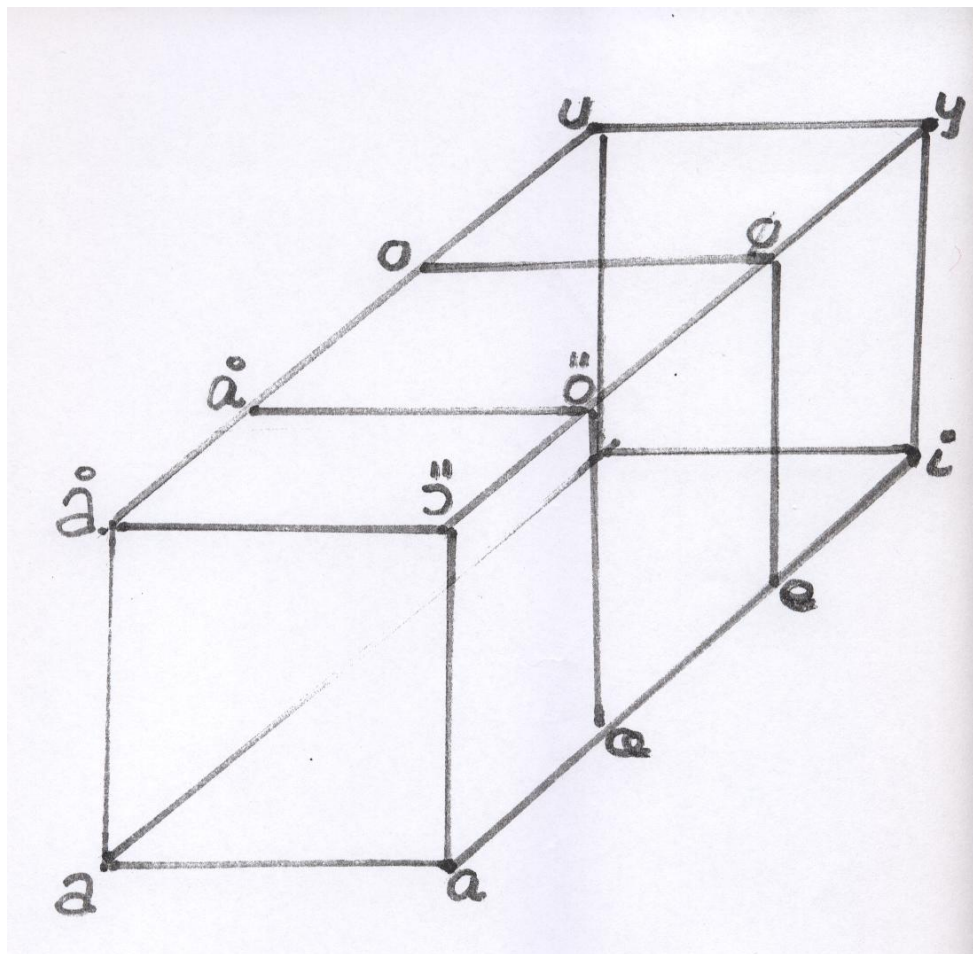
Halvvokaler

j - /lɑjə/

w - /hɑw/

ɹ - /mɔɹ/

Vokalblokken

Definition af dysfonologi

Anne-Grethe Dahms (2003): Dysfonologi $\approx$ svære udtalevanskeligheder. ”Børnene benævnes dysfonologiske, uanset om fejludtalen også kunne være forårsaget af talevanskeligheder af apraktisk karakter eller eventuelt af dysartrisk karakter eller en kombination af disse, samtidig med fonologiske vanskeligheder. Der er tale om en børnegruppe, der har fonologiske mangler, men ikke impressive mangler”.

F80.0

Specifik sprogartikulationsforstyrrelse

- Specifik sprogartikulationsforstyrrelse, hvor barnets anvendelse af talelyde er tilbagestående i forhold til dets mentale alder, men hvor der i øvrigt er normal udvikling af sprogfærdigheder.
- Det vi kalder: Dysfonologi.
- WHO's ICD-10

Baggrunden for ”Fonologi i børnehøjde”

Ulrika Nettelbladts disputats
Anne-Grethe Dahms metode
Fonologiundervisningen på
Kommunikationscentret i Hillerød

Proces-rækkefølge

Normal fonologisk udvikling:

- De syntagmatiske processer ses på det tidlige fonologiske udviklingstrin (ekstraktioner m.m.) – undertrykkes ved ca. 2½ års-alderen.
- Derefter er der en periode, hvor der primært er paradigmatiske processer, men hvor der fortsat er enkelte syntagmatiske processer (fortrinsvis konsonantgruppe-reduktioner)
- Efterhånden undertrykkes alle syntagmatiske processer og tilbage står de paradigmatiske processer.
- De paradigmatiske processer undertrykkes i i løbet af småbarnsalderen, således at barnet med normal fonologisk udvikling har en upåfaldende udtale ved skolestart.

Syntagmatiske processer

Syntagmatiske processer:

kontekstafhængige og påvirkede af de sammenhænge de befinder sig i.

- Fravær af final konsonant: */lys/* → */ly/*, */bil/* → */bi/*
- Fravær af initial konsonant: */vebəl/* → */ebəl/*, */rɔj/* → */ɔj/*
- Fravær af tryksvag stavelse: */girɔf/* → */ɔf/*, */poləti/* → */poti/*
- Stærk konsonantgruppereduktion: der er ingen konsonantgrupper i barnets produktion
- Svag konsonantgruppereduktion (komplekse konsonantgrupper reduceres): */sbrɔjdɔ/* → */sbɔjdɔ/*
- Konsonantgruppereduktion: */smɔɹ/* → */mɔɹ/*, */trɔbəl/* → */tɔbəl/*

Syntagmatiske processer

- Stavelsesreduplikation (i stedet for at sætte en tryksvag stavelse sammen med den trykstærke fordobles denne sidste):
/nesə/ → /nene/
- Progressiv assimilation: */banan/ → /baman/*,
/dågə/ → /dådə/
- Regressiv assimilation: */lɔmə/ → /mɔmə/*,
/nesə/ → /sesə/
- Dannelse af konsonantgruppe: */hus/ → /huds/*
- Vokalepentese: */blɔmsd/ → /bəlɔmsd/*, */sleg/ → /səleg/*
- Metatese: */fesg/ → /fegs/*, */kåsd/ → /kåds/*
- Diftongreduktion: */rɔj/ → /rɔ/*

Paradigmatiske processer

Paradigmatiske processer:

kontekstfri, påvirker hele klasser af fonemer.

Vokalsubstitutioner:

- Tilbagelægning: */lys/* → */lus/*
- Afrunding: */ny/* → */ni/*, */by/* → */bi/*

Paradigmatiske processer

Konsonantsubstitutioner:

- Klusilering: */fesg/* → */besg/*, */hus/* → */hut/*
- Frikering: */kad/* → */fad/*
- Denasalering: */moɹ/* → */boɹ/*, */nesə/* → */desə/*
- Nasalering: */lys/* → */nys/*
- Lateralisering: */rɔj/* → */lɔj/*
- Stemt lyd bliver ustemt: */vebə/* → */febə/*
- Ustemt lyd bliver stemt: */fesg/* → */vesg/*

Paradigmatiske processer

- Bilabialisering: $/d\ddot{a}ɹ/ \rightarrow /b\ddot{a}ɹ/$
- Alveolarisering: $/l\omega m\grave{a}/ \rightarrow /l\omega d\grave{a}/$, $/k\omega b/ \rightarrow /t\omega b/$, $/g\theta\eta\grave{a}/ \rightarrow /d\theta n\grave{a}/$
- Palatalisering: $/l\omega m\grave{a}/ \rightarrow /j\omega m\grave{a}/$, $/r\omega j/ \rightarrow /j\omega j/$
- Velarisering: $/t\grave{a}n/ \rightarrow /k\grave{a}n/$, $/sdoll/ \rightarrow /sgoll/$
- H-sering: $/r\omega j/ \rightarrow /h\omega j/$, $/pol\grave{a}ti/ \rightarrow /poh\grave{a}ti/$
- Deaspiration: $/k\omega b/ \rightarrow /g\omega b/$, $/pi\grave{a}/ \rightarrow /bi\grave{a}/$, $/t\grave{a}n/ \rightarrow /d\grave{a}n/$
- Aspiration: $/d\grave{a}g\grave{a}/ \rightarrow /t\grave{a}g\grave{a}/$

Andre karakteristika:

- Samme segment realiseres forskelligt fra ord til ord: */vebə/ → /vedə/* mens */træbə/ → /tαsɔ/*
- Homonymer: forskellige ord realiseres ens
- Dysprosodi
- Uforståelighed
- Hyperkorrektion: */bɔld/ → /brɔld/, /bil/ → /sbil/*

Taleskole i Gentofte Kommune

Dysfonologigruppe

- Målgruppe:

Børn med fonologiske vanskeligheder. Der må kun være tale om en mindre receptiv forsinkelse. Der kan ses øvrige ekspressive vanskeligheder.

- Gruppe:

6 førskolebørn

2 tale-hørekonsulenter.

- Undervisning:

2 x 3,25 timer om ugen i 8 uger

Samarbejde med forældrene

- Forældrene deltager 1½ time første gang
- Forældrene skriver til hver gang
- Forældrene øver med børnene hver dag
- Et forældremøde med generel information om dysfonologi
- En afsluttende samtale med forældrene

Mål

- Upåfaldende udtale.
- Skabe fokus på dannelsessteder for det enkelte fonem og introducere det visuelle udtryk (bogstav).

Det, at børnene lærer bogstaverne, hjælper dem med at få alle fonemer og stavelser med.

- Motorisk meget opmærksom – mærker og ser efter hvor lydene dannes (bruger spejl).
- Lære børnene at prøve sig frem – alle får hjælp til succes.
- Styrke barnets selvværd.

Metode

Vi benytter os af:

- det barnet er god til (de lyde barnet allerede behersker)
- barnets strategier (processer)
- det at børn er visuelt stærke
- vi nedsætter taletempoet - overartikulation
 - kæder alt dette sammen
- og så træne
 - ikke 10 gange, men flere 100 gange
- en fast struktur
- Det skal være sjovt!

Overartikulation

- Fonemerne trækkes meget fra hinanden så koartikulationen fjernes. På denne måde kan alle lyde nå at blive dannet, selv hvis man skal nå at holde på tungen G/K, eller hvis tungen lige skal nå at komme op bag tænderne og blive vendt L

Det kalder vi lydene

- Lukke mund: m, b, p
- Bide i læbe: v, f
- Den lange lyd: s
- Spyttelyd/den korte lyd bag tænderne: t
- Tungespidsen op bag tænderne: d, n
- Tungespidsen op bag tænderne og vendt: l
- Tungespidsen ned: g, k, η
- Rumle: r
- Åndelyd: h
- Tungen ud: ∂

Det kalder vi lydene

- Gurgle: gr, kr
- Maskinlyden: br, pr

Gruppe + individuel undervisning

- Gruppeundervisning ca. 1 time
- Individuel undervisning af hvert barn ved den ene tale-hørekonsulent, samtidig med gruppeundervisning af de resterende børn ved den anden tale-hørekonsulent
- Afslutning for hele gruppen

Gruppeundervisning

- Læse de hvide bøger + samtale
- Afkrydsning
- Godmorgen-/goddagsang
dele navneskilte ud
synge
skal dit navneskilt ligge øverst eller nederst?
- Øve ord

Mappen

- Forældrene skriver lidt hver dag
- Børnenes øveord
- Vi skriver tilbage
- Aktiviteter og lege
- Praktiske oplysninger

Kryds-seddel

NAME _____

NAVY: _____

ALDER: _____

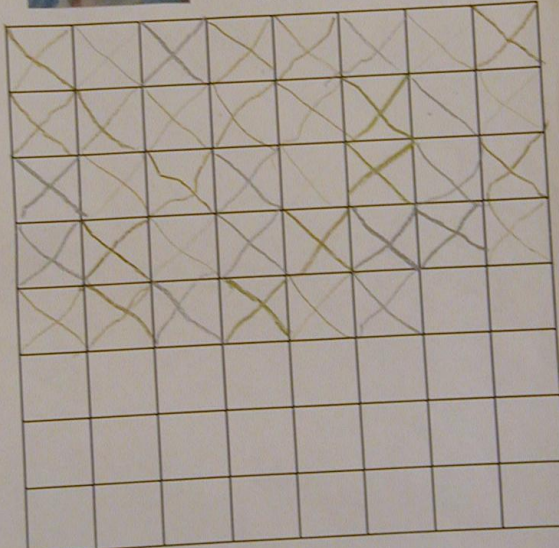
VEJ: _____

BY: _____

TLE: _____

MOR: _____

BORN: _____

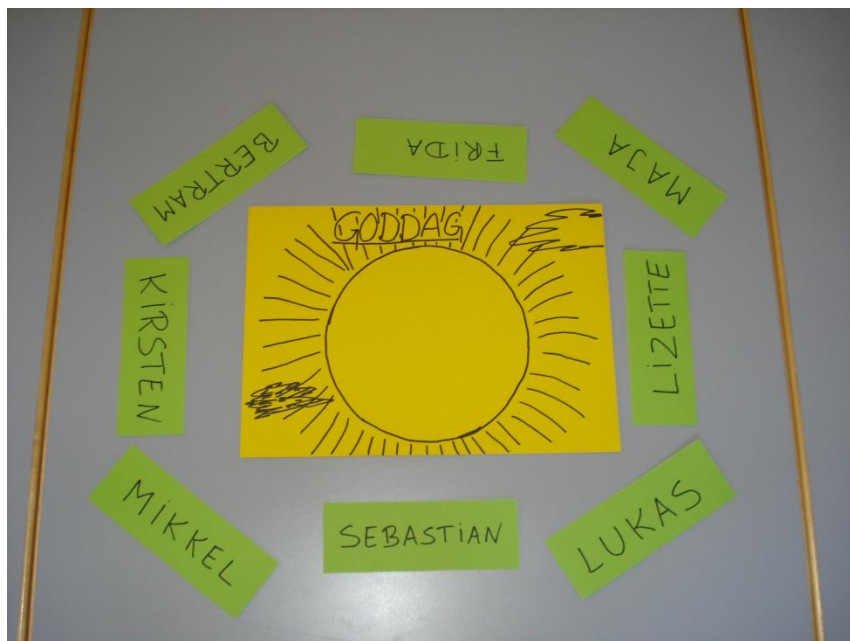

- _____ ER DU HER I DAG?
- HVAD HEDDER DU TIL EFTERNAVN?
- HVOR MANGE ÅR ER DU?
- HVAD HEDDER DIN VEJ?
- HVAD HEDDER DIN BY?

Afkrydsning

Navneskilte

- Navneskilte fordeles før morgen-sangen.
- Børnene lærer hurtigt at genkende eget og de andres navne.
- Snak om de forskellige fonemer i navnene
- Antal stavelser.
- Øverst eller nederst?

Hvem skal have den her?

Skal dit navneskilt ligge øverst eller nederst?

Gruppeundervisning

- Øveord valgt med udgangspunkt i de aktuelle børns vanskeligheder.
- ”Mundkort”
- Selv være med til at lave øveord (temaer, for eksempel påske)
- Skrive ord hvor børnene selv ”staver” ved at mærke, hvor lydene dannes.
- Klappe stavelser – både øveord, egne navne m.m.
- Står på stolen med lukkede øjne og siger ordet
- Trampler ”ordet” rundt om bordet.

Øve ord

Vigtige elementer:

- overartikulation
- ord og bogstaver
- artikulere i tale – råb – hvisken
- rytme og bevægelse

Rækkefølge:

Enkelt ord

Sætninger

Rim og remser

Genveje i fonologiundervisningen

- **N kontra L**, ved L skal man åbne munden meget for at undgå at tungen lukker til siderne
- **GR ofte lettere en G** barnet kan ligge på ryggen i trampolin eller på bolden, kan kikke op, eventuelt holde på tungen
- **S** tænderne sammen, lukke havelågen. Øve store og små – i starten er kvaliteten underordnet. Finger hen ad bord eller i luften. Ofte pause mellem s og det næste/forrige fonem, i en periode
- Produktionen af **det bløde d (ð)** hænger sammen med de rundede fortunge vokaler Y og Ø. Finalt øves det bløde d med tungen langt ude.

Genveje i fonologiundervisningen

- Holde på tungen ved produktion af **G, K og η** , tryllefinger
- **D**, bide i tungen. Rutchebane uden buler.
- **L**, sætte tungen klar til artikulation og så sætte lyd på
- **Konsonantgrupper**, nogle er lettere med indsættelse af svag-vokalen, ə . I nogle tilfælde bruges korte pauser mellem fonemer.

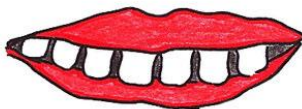
”Mundkort”

Lukke munden - lyde

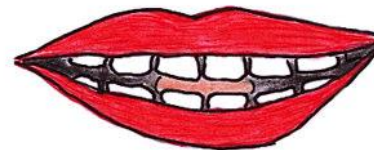
B M P

Bide i læben - lyde

F V

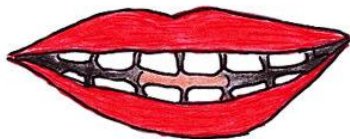
Tungen op bag
tænderne - lyde

N D

”Mundkort”

Den korte lyd
bag tænderne

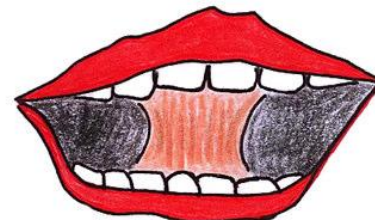
T

Den lange lyd

S

Tungen op bag tænderne
og vendt - lyden

L

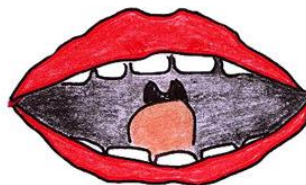
”Mundkort”

Tungespidsen ned - lyde

K G NG

Rumlelyd

R

Åndelyd

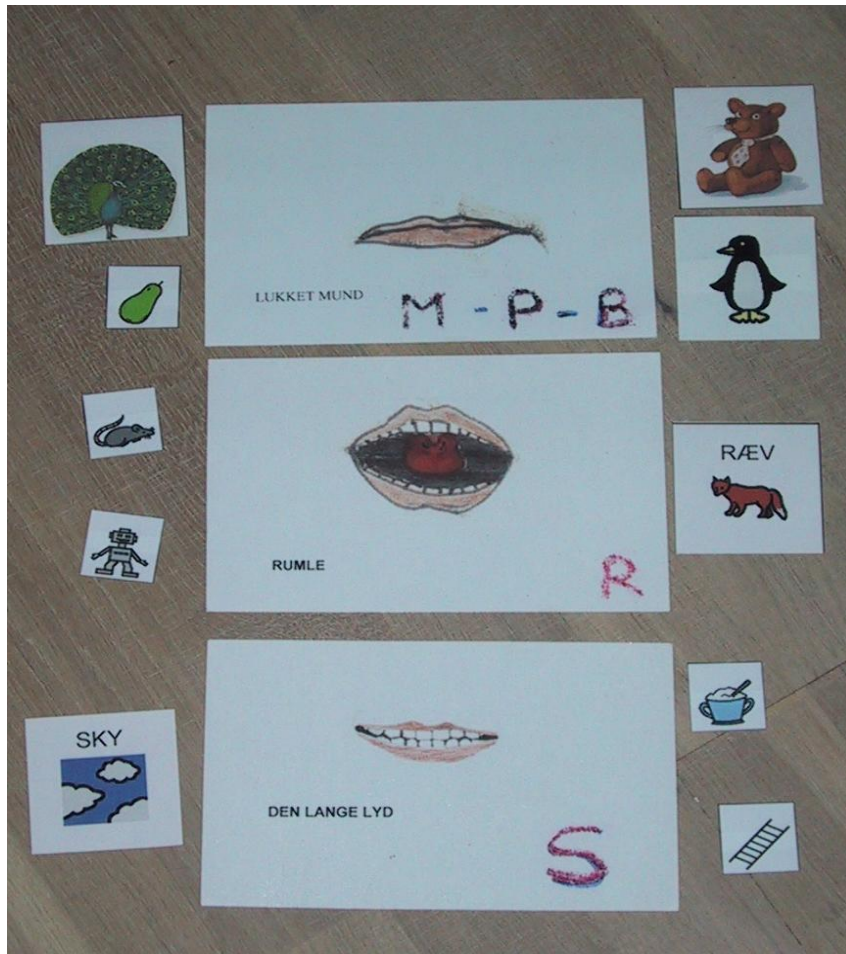
H

tungen ud - lyden

ð (blødt d)

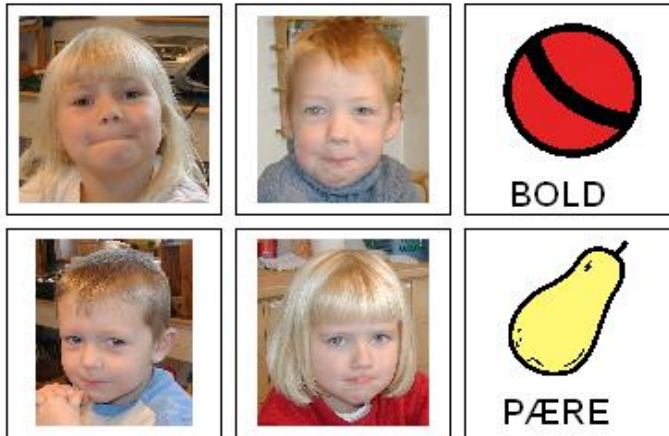
Gruppeundervisning

- Artikulationskort med dannelsesstederne
- Børnene får et billede, og sammen finder vi ud af, hvad ordet begynder med, og det lægges på plads.
- Kortet vendes evt. for at se, om det nu var rigtigt.

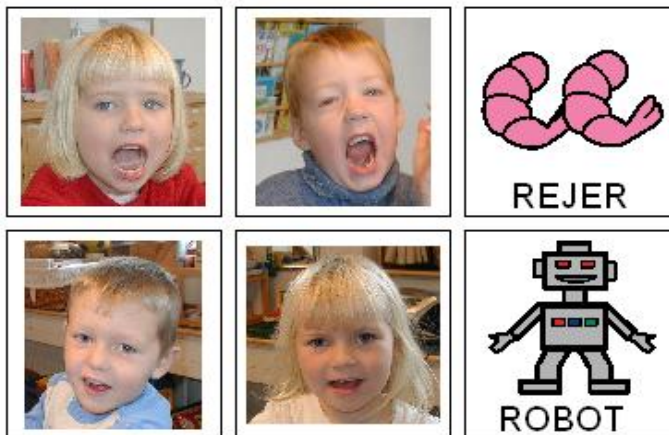
Øveord med billeder af dannelsesstederne

M - P- B lukke munden lyde

- Billederne tages i forbindelse med undervisningen

R rumle lyden

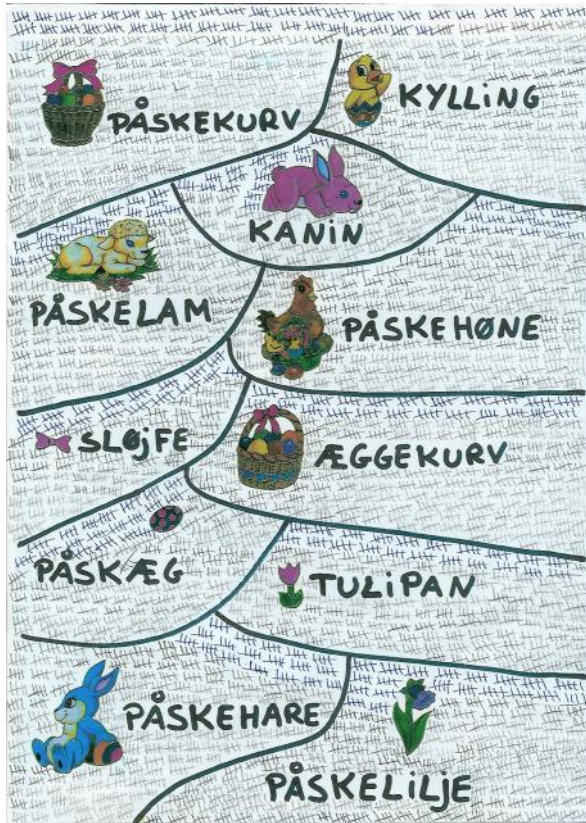
- Kædes sammen med dagens aktuelle øveord

Øveord

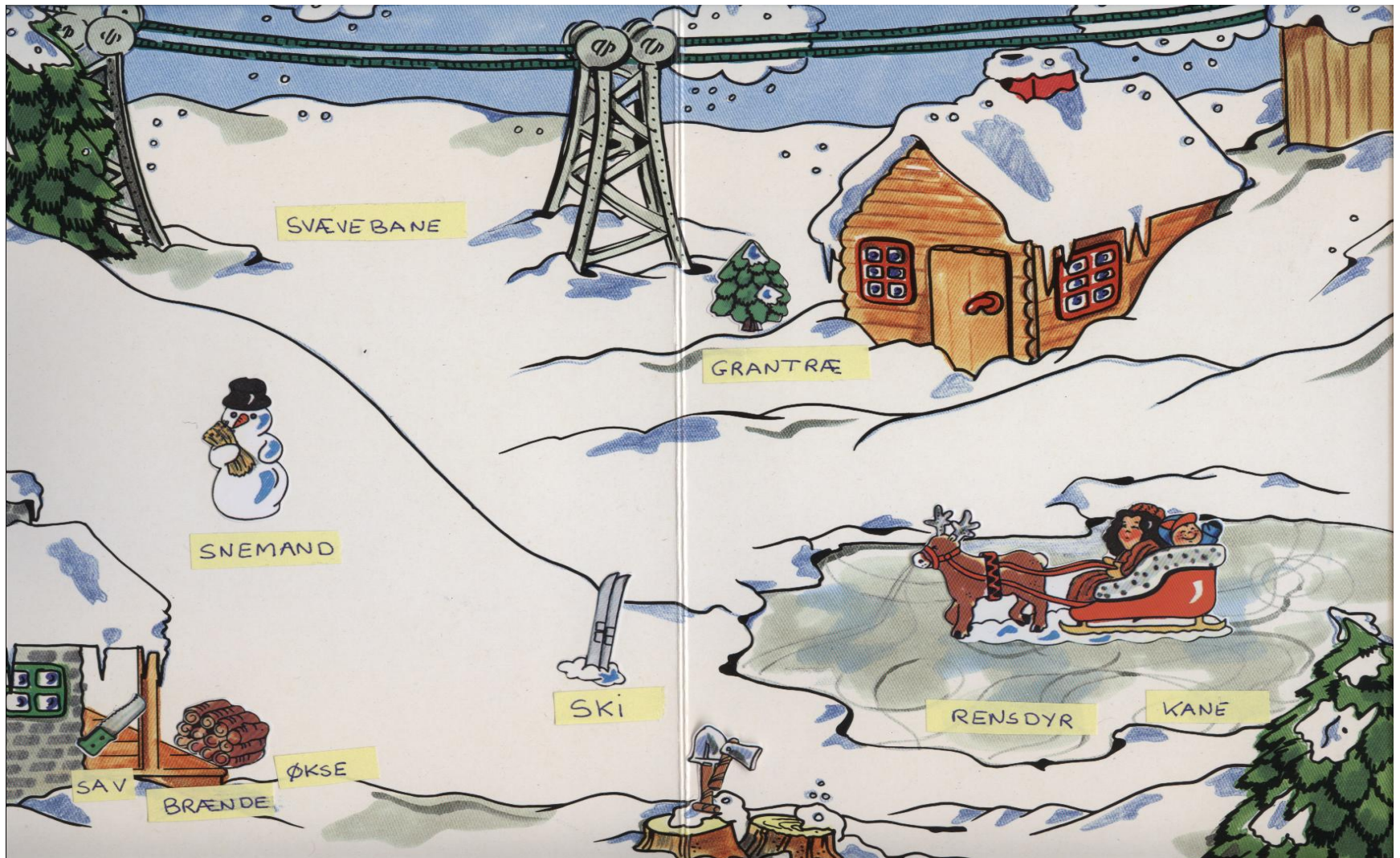
- Ordene vælges og skrives sammen med børnene
- Børnene ”staver”
- Sedlen sættes i læsebogen eller i mappen

Øveord

- Hjemme øver børnene, og forældrene sætter streger
- Når sedlen er udfyldt helt - lamineres den til ophæng hjemme eller bruges som dækkeserviet

Gruppeundervisning

Gruppeundervisning

Skabe refleksion

- Hvor mange ”luk munden lyde” er der i HUMLEBI??
- Hvor mange ”lange lyde” er der i SKORSTEN??
- Hvad hvis man tager SKOR væk, hvad har man så??
STEN!!
- Hvad er sten – en hård en eller et navn??
- Hvor mange ord starter med KA...??
- KAMEL, KANEL, KAGE m.m. – putter kan kamel på risengrød?
- Er der mange STYER på himlen?

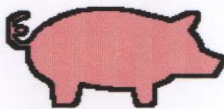
Gruppeundervisning

PINDSVIN

PIND

SVIN

VIN

- Børnene hjælpes til at reflektere over ord og sprog på alle mulige måder.
- Hvilke ord er der for eksempel i PINDSVIN?

Gruppeundervisning

Skrivning

CIRKUSTELT

CIRKUS V OG W

PONYER

DROME DAR

ELEFANT

Gruppeunterricht

Gruppeundervisning

Gruppeundervisning - syntese

Gruppeundervisning - syntese

Vi øver

Gruppeundervisningen sideløbende med individuel undervisning

- Tilrettelægges med udgangspunkt i:
- Talepædagogisk undersøgelse
- Børnenes fonologiske strategier
- Observationer af børnenes øvrige udvikling

Aktiviteterne

Strukturen i aktiviteterne er altid de samme:

- De samme sætninger bruges igen og igen i forskellige aktiviteter.
- Det skaber ro, genkendelse, tryghed og er med til at udvikle det spontane sprog.
- Aktiviteterne er altid målrettede: Lydlig opmærksomhed og produktion af et bestemt fonem, børnene finder billeder til for eksempel en t-plakat.

Målet med gentagelser

Ved at målrette aktiviteten og gentage den flere gange (i dage - uger) opnås:

- både børnene og den voksne oplever, at der sker en udvikling.
- den voksne får mulighed for at se børnenes stærke og svage sider.

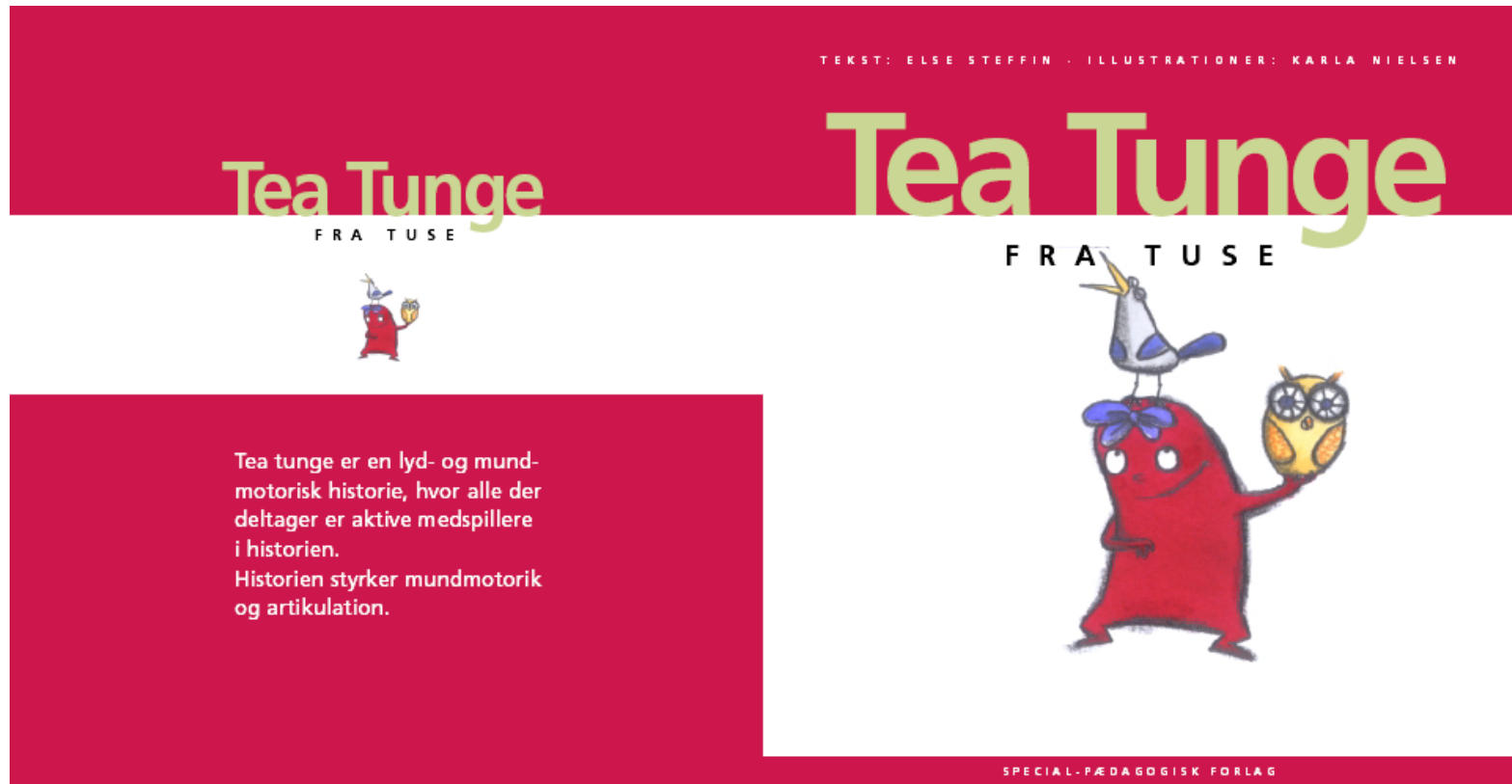
Aktiviteter og træning

- Der arbejdes med aktiviteter, der styrker:
- Primært:
- Udtale
- Sproglig opmærksomhed, især fonologisk opmærksomhed
- Ordforråd
- Hukommelse
- Men også:
- Fin- og grovmotorikken

Mundmotorik

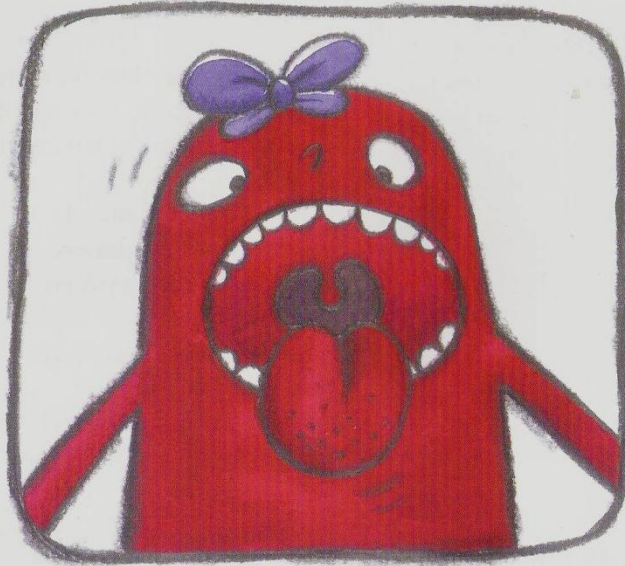
- McCauley et al. (2009), systematisk forskningsgennemgang:
 - Vi ved ikke, at mundmotorisk træning virker.
 - Vi ved, at vi kun anvender en lille del af kraften ved tale
 - Muskelaktivering og bevægelsesmønstre i tale er anderledes end ved anden mundmotorisk aktivitet

Bog med mundmotoriske lege

Hvis formålet er bedre udtale, skal der være sproglyd på øvelsen.

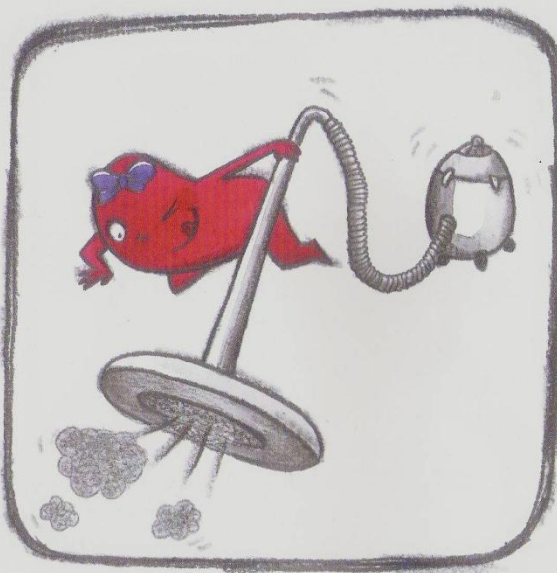
Tungen op bag tænderne og vendt - 1

Tea Tunge fra Tuse.
Hun bor i mange huse.
Hun har travlt dagen lang,
med kost, spand og megen sang.
La-la-la-la-la-la-la.....

Den gentagne "la-la" artikulation
øver tungeposition på dannelses-
stedet i forbindelse med koor-
dination.

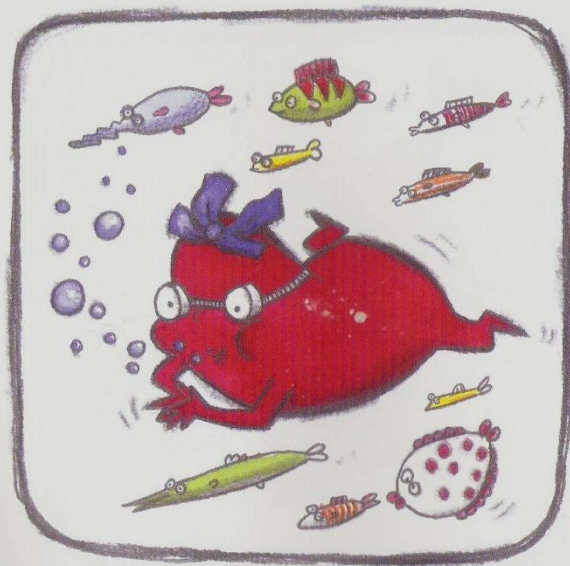
Rumle-lyd - r

Tea elsker at støvsuge,
nullermænd og støv.
I syv dage eller en uge
uden hjælp fra Tue.

Leg at hånden er en støvsuger
ved at tage fat med den ene hånd
om håndledet og foretag glide-
bevægelse på bordet. Hånden er
mundingsstykket. Der kan evt.
suges et stykke slik op fra bordet.
Rumlelyd /r/ artikuleres, imens
bevægelserne foretages.

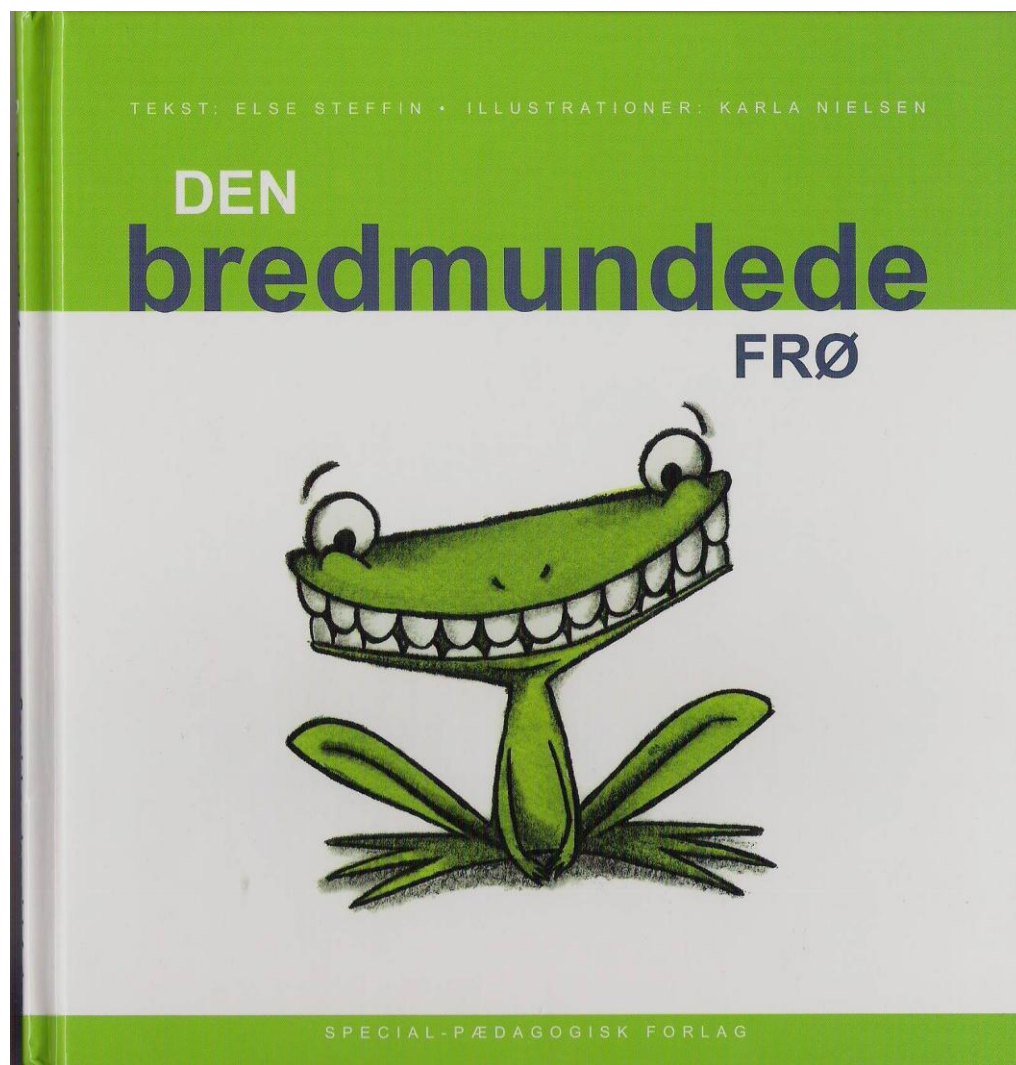
Lang lyd – s + bide i læbe

Tea skal ud og svømme.
Svømme, svømme, svømme
det gør hun tit,
også i søvne og drømme.

/s/- bredmund, tænderne er lukket men kan ses. /v/ - (bide i lyden).
Den lange lyd /s/ artikuleres tydeligt og længe, dernæst /v/ på samme vis, således at der siges: "ssssvvvømme"
og laves svømme armtag samtidig.
Det gøres langsomt, så begge lyde kan komme med.

Den bredmundede frø

Mimikhistorie

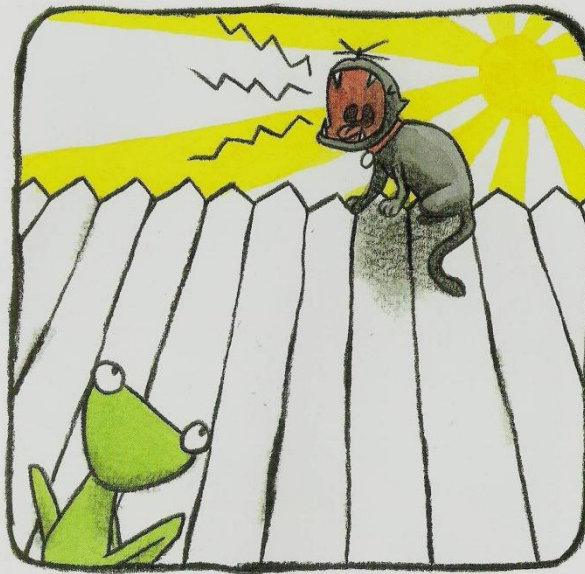
DEN bredmundede FRØ

Den bredmundede frø er en mimik- og lydhistorie, hvor alle der deltager er aktive medspillere i historien. Bogen henvender sig til alle der arbejder med børn: Børnehaver, børnehaveklasser, specialskoler, sproggrupper og talepædagoger.

ISBN 87 7607 052 2

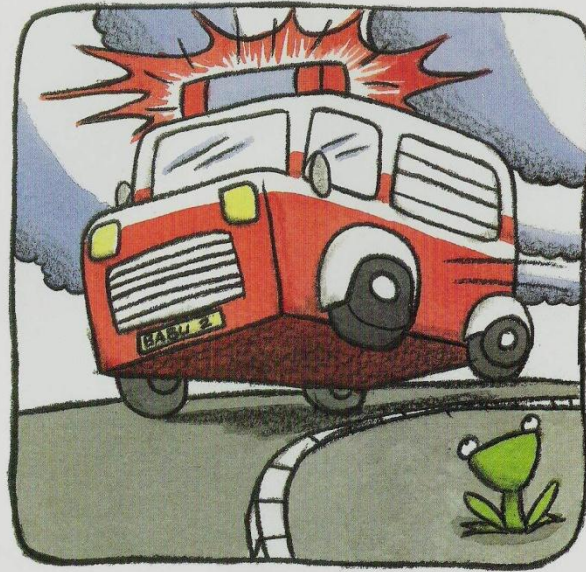
Lukke mund – m + *ia*u

På et stakit sidder en kat
og miaver.

Sig som en kat:
Overdriv når der miaves: "/mi/"
artikuleres med en bred mund "/au/"
med en stor mund.
Lyden slutes af med en lille rund
mund.
Start med at gøre det langsomt og
senere hurtigt.

Bred mund – rund mund

Den bredmundene frø ser
og hører en ambulance.

Sig som ambulancen:

"I/u – i/u – i/u" siges tydeligt og
langsomt.

Lyden udføres først med en bred
mund, som afsluttes med en rund
mund.

Når artikulationen mestres sættes
tempoet i vejret.

Aktiviteter med fokus på fonologisk opmærksomhed

- Plakater med bestemte fonemer
- Find ord, der begynder med ...
- Lyt til en historie – hvornår driller den voksnes tunge?
- Hjemmelavede spil med bestemte fonemer, for eksempel billedlotteri/memory
- Mærk efter – skal tungen op eller ned i dette ord?
- Pixi-alfabetet
- Skrive

pixi Pixi-alfabetet pixi

Den lange lyd

Den korte lyd

Tungespiden op bag tanderne

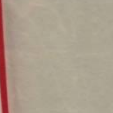
Tungespiden op bag tanderne

Tungespiden op bag tanderne

Tungespiden op bag tanderne

Tungespiden op bag tanderne

Luk munden lyd

Luk munden lyd

Luk munden lyd

Bløddelen lyd

Bløddelen lyd

Ånde lyd

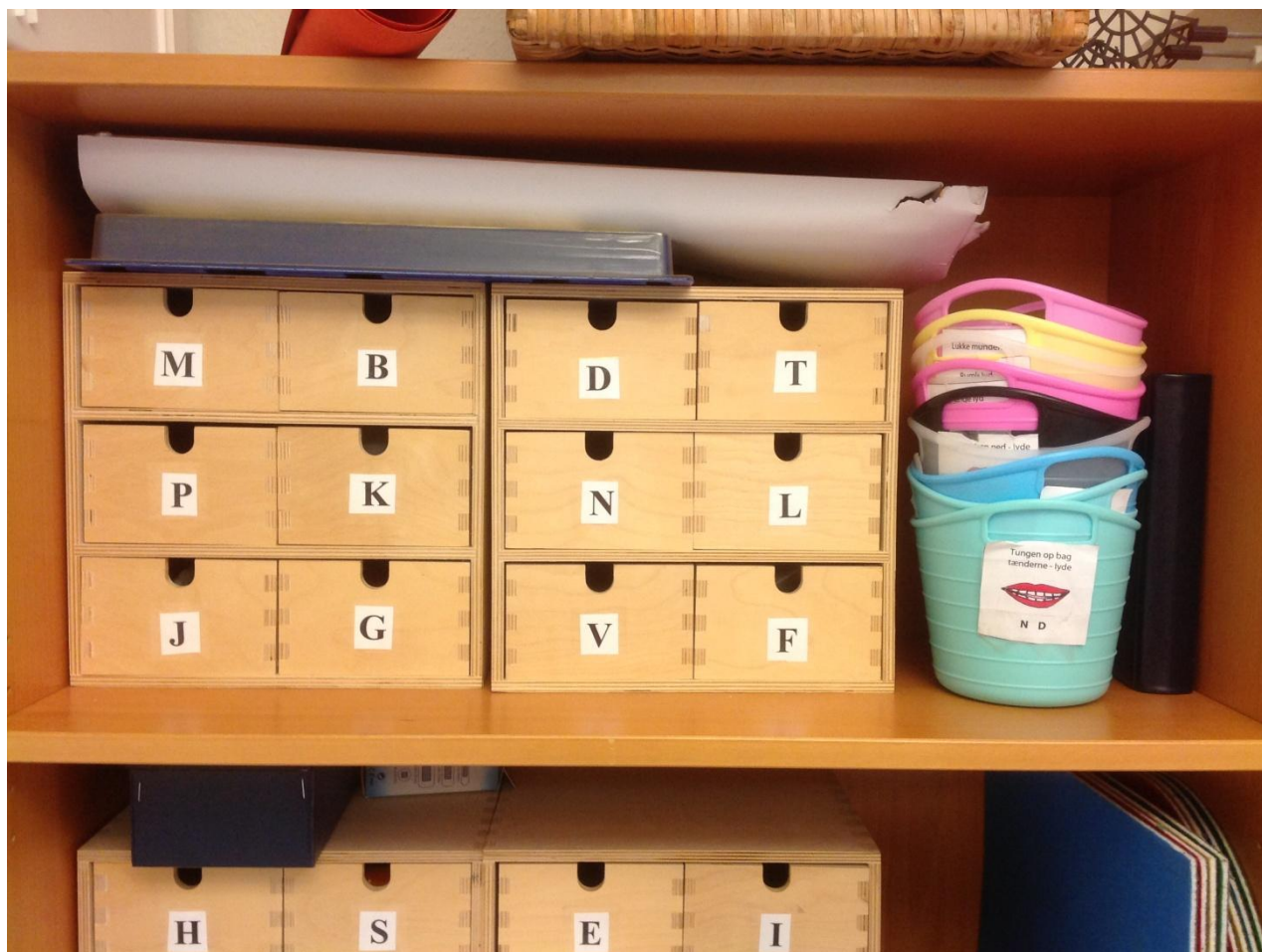

Ånde lyd

Rulle lyd

Plat III
Bl III

Kreisten Htr II
Lizette III

Ss Tt
Mm Bb Pp
Ff Vv
Nn Dd
Gg Kk
Rr Hh Jj

Ii
Yy
Øø
Ee
Ll
Æœ
Oo
Uu
Aa
Aa

Hukommelse og begreber

- Udtale
- Opmærksomhed på lyd
- Huskeleg
- Begreber
- Overbegreber
- Mængder
- Antal
- Farver

Individuel undervisningen

Trampolin, stor bold, stol, spejl, tavle

- udgangspunkt i hvad barnet kan (succes-kriteriet)
- og så begynde at pille ved det, der er svært
- vigtige ord (navne – tal m.m.) også selv om de er svære
- overartikulation
- senere koordinationsøvelser – dukke, dukke... og go'da, go'da....., hvis det er relevant
- eneundervisningen giver rum for det svære.

Øveord

Øveordenes sammensætning:

- sammensættes med udgangspunkt i barnets aktuelle foneminventar og processer
- sonoritet og implikation
- nye konsonanter kombineres ofte med en vokal, der understøtter konsonanten, er artikulatorisk tæt på
- konsonanter indlæres fortrinsvis initialt og medialt før finalt – dog ikke s

Sonoritetsprincippet

- Sequence Sonority Principle
- Sonoritet stiger fra onset til vokalen og falder/uændret til slutningen (coda)
- Værdier på engelske konsonanter:

– Voiceless stops	7
– Voiced stops	6
– Voiceless fricatives	5
– Voiced fricatives	4
– Nasals	3
– Liquids	2
– Glides	1
– Vowels	0
- Fl- har sonoritetsforskellen $5 - 2 = 3$
- Jo mindre sonoritetsforskel, jo mere markeret
- S+klusil har sonoritetsforskel -2 – adjunct, ikke ægte konsonantgruppe

Implikation

- X er mere kompleks end Y
- Tilstedeværelsen af X implicerer tilstedeværelsen af Y , men ikke omvendt.
- X forudsiger Y , men ikke omvendt.
- Mere markeret implicerer mindre markeret

Implikation - eksempler

- Konsonanter implicerer vokaler
- Ægte klynger implicerer frikativer
- Frikativer implicerer klusiler
- Likvider implicerer nasaler
- Lavere sonoritetsforskel implicerer højere sonoritetsforskel
- CCC implicerer CC

Eneundervisning

- Se i læsebogen, lidt af det gamle
- Trampolin – hoppe nye ord
- Lave læsebogsside – hvad hedder lydene, hvor dannes de?
- Indtale de nye ord på cd

Trampolinen

- Motivation
- Ords opbygning i stavelser og fonemer
- Stemmestyrke
- Prosodi
- Frihed inden for en given flade
- Bevægelse
- Øve for sig selv med ryggen til

MIKKEL

LÆSEBOG

Øveord

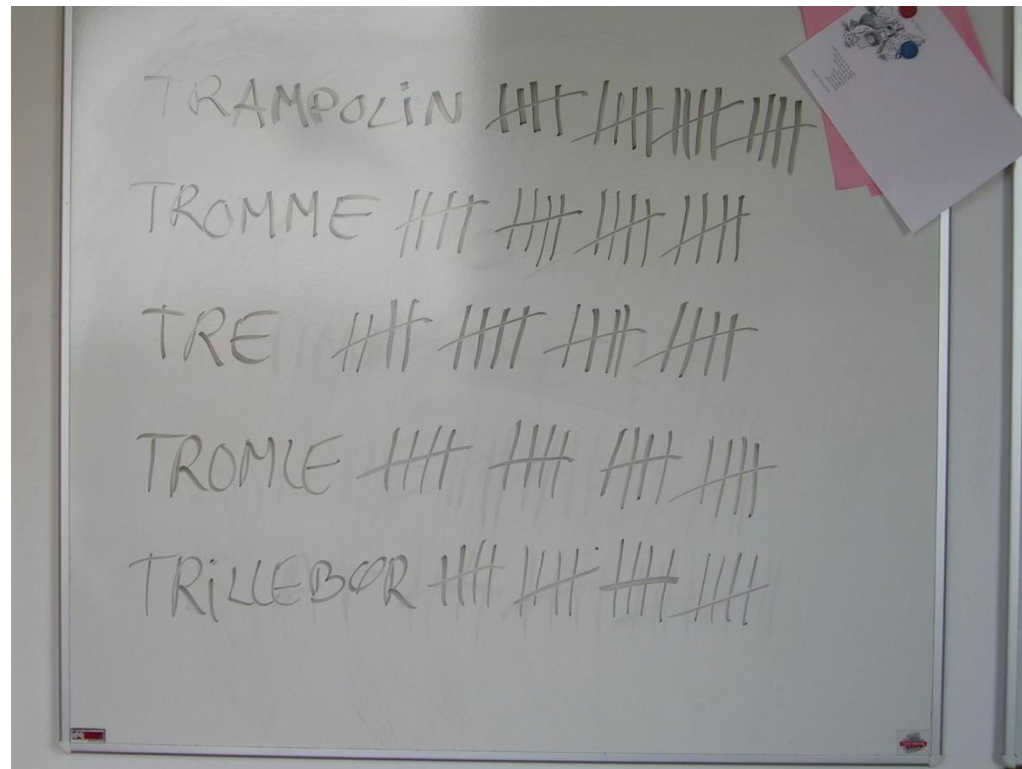
- **Læsebogen:**

Ord, der kan produceres uden alt for stort besvær

- **Øveord med hjem:**

Der indspilles øveord på cd til aflytning i hjemmet

Tavlen

KAJ-testen, 7.2.2013

KAJ-TESTEN • REGISTRERINGSARK 1		SPECIAL-PÆDAGOGISK FORLAG
DATO 1: 7.2.2013	TESTER: KLB	BEMÆRKNINGER: • + løst lyd
DATO 2:	NAVN: Solveig	
DATO 3:	CPR.NR.: 081209	FAVORITKONSONANT(ER):

1 bil /bil/ ✓	23 hus /hus/ ✓	45 blomst /blomsd/ bons
2 bold /bold/ bɔ	24 anker /æŋk/ ænd	46 plaster /plasd/ bass
3 pige /piə/ ✓	25 elefant /eləfand/ hefant	47 flaske /flasg/ fada
4 politi /politi/ (ti)	26 banan /banan/ benan	48 slik /sleg/ sek
5 mælk /mælg/ mæik	27 bænk /bæŋk/ bæn	49 glas /glas/ gas
6 vippe /veb/ (e)ba	28 sutter /sud/ sut	50 klokke /klɔg/ dato
7 vante /vand/ vando	29 seng /sæŋ/ sən	51 bjørn /bjɔn/ bæn
8 fisk /fæsg/ fet	30 syr /sy/ ✓	52 fjer /fjæ/ fier
9 dør /dɔr/ dā	31 lomme /lɔm/ lom	53 chokolade /ʃɔgɔlað/ lada
10 dukke /dɔg/ gda	32 loft /lɔfd/ lɔt	54 kjole /kjɔl/ gɔl
11 tårn /tæn/ tå	33 kost /kɔsd/ kɔt	55 brød /brød/ bær
12 nisse /nes/ lesa	34 kaffe /kaf/ gɔf	56 prop /prɔb/ gɔb
13 søm /søm/ sām	35 spejl /sɔjll/ bɔj	57 frø /frø/ fæ
14 saks /sags/ sas	36 smør /smɔr/ mɔr	58 drage /draɔ/ draɔ
15 lys /lys/ ✓	37 svampe /svæmb/ lampa	59 trappe /træb/ sæb
16 leger /ləg/ ✓	38 stol /sdol/ gɔl	60 gryde /gryð/ gɔð
17 juletræ /julaɔr/ julaɔr	39 støvler /sdøvlɔr/ gɔlɔ	61 kravler /kraɔlɔ/ gɔɔ
18 giraf /giɔrf/ givɔf	40 stok /sdɔg/ dɔ	62 sprøjter /sbrɔjdɔ/ bɔjdɔ
19 gynges /gøŋg/ gøŋ	41 skab /sgab/ gap	63 stjerne /sdjæ.nə/ jæ.nə
20 kop /kɔb/ gɔb	42 skov /sgɔv/ gɔv	64 striber /sdribɔ/ tɔb
21 kat /kad/ gɔt	43 snemand /snemant/ semant	65 skjorte /sgjɔɔdɔ/ sɔɔdɔ
22 røg /rɔj/ rɔj	44 kniv /kniɔ/ kiɔ	66 skraldespand /sgɔɔlɔsbant/ dɔba

KAJ-testen, 7.2.2013

KAJ-TESTEN • REGISTRERINGSARK 2			SPECIET-PEDAGOGISK FORLAG		
DATO: 7.2.2013		NAVN: Sduwig			
ENKELTKONSONANTER INITIALT			ENKELTKONSONANTER MEDIALT		
b-	bJ (1) bold (2)	✓	-b-	vippe (6) trappe (39)	Ø
p	pige (3) politi (4)	✓	-m-	lomme (31)	-m
m	mælk (5)	✓	f-	elefant (25) kaffe (34)	✓
v-	vippe (6) vante (7)	✓	-d-	sutter (28) skjorte (55)	Ø
f-	flak (8)	✓	-t-	politi (4)	t-
d-	døt (9) dukke (10)	✓	-n-	banan (26) stjerne (63)	✓
t-	tårn (11)	✓	-ð-	chokolade (53) gryde (60)	Ø
n	nisse (12)	✓	-s-	nase (12)	Ø
s	søm (13) saks (14)	✓	l	støvler (39) chokolade (53)	✓
l-	lys (15) leger (16)	✓	-g-	llokke (50) chokolade (53)	✓
j-	juletræ (17)	✓	-t-	gynge (19)	-t
g-	giraf (18) gynge (19)	✓	r	giraf (18)	✓
k-	kop (20) kat (21)	✓			
r	reg (22)	✓			
h-	hus (23)	✓			
ENKELTKONSONANTER FINALT					
h	kop (20) skal (41)	✓			
-m	søm (13)	✓			
-f	giraf (18)	✓			
-d	kat (21)	t			
n	tårn (11) banan (26)	✓			
ð	brød (55)	-r			
-s	lys (15) hus (23)	✓			
-l	bil (1) stol (38)	✓			
-g	stok (40) slik (48)	✓			
-n	seng (29)	-n			

KAJ-testen, 7.2.2013

KAJ-TESTEN • REGISTRERINGSARK 3			SPECIAL-PÆDAGOGISK FORLAG		
DATO: 7.2.2013		NAVN: Solveig			
KONSONANTGRUPPER INITIALT					
sb-	spejl (35)	b-	br-	brød (55)	b-
sm-	smør (36)	m-	pr-	prop (56)	a-
sv-	svampe (37)	l-	fr-	frø (57)	f-
sd-	stol (38)	g-	dr-	drage (58)	d-
	støvler (39)	g-			
sg-	skab (41)	a-	tr-	trappe (59)	s-
	skov (42)	a-			
sn-	snemand (43)	s-	gr-	gryde (60)	a-
kn-	kniv (44)	k-	kr-	kravler (61)	a-
bl-	blomst (45)	b-			
pl-	plaster (46)	b-	sbr-	sprøjter (62)	b-
fl-	flaske (47)	f-	sdj-	stjerne (63)	j-
sl-	slik (48)	s-	sdr-	striber (64)	t-
gl-	glas (49)	a-	sgj-	skjorte (65)	s-
kl-	klokke (50)	d-	sgr-	skraldespand (66)	%
bj-	bjørn (51)	b-			
fj-	fjer (52)	f-			
sj-	chokolade (53)	%			
kj-	kjole (54)	g-			
KONSONANTGRUPPER MEDIALT					
-mb-	svampe (37)	✓			
-nd-	vante (7)	✓			
-sd-	plaster (46)	s-			
-sg-	flaske (47)	d-			
-ng-	anker (24)	nd-			
KONSONANTGRUPPER FINALT					
-fd	loft (32)	t-			
-nd	elefant (25)	nt			
-ld	bold (2)	%			
-sd	kost (33)	t-			
-gs	saks (14)	s-			
-lg	mælk (5)	ik			
-sg	fisk (8)	t			
-ng	bænk (27)	nk			
-msd	blomst (45)	ns			

KAJ-testen, 7.2.2013

KAJ-TESTEN • REGISTRERINGSARK 1		SPECIAL-PÆDAGOGISK FORLAG	
DATO: 7.2.2013		NAVN: Solveig	
VOKALER			
i	pige (3) giraf (18)	✓	
e	vippe (6) nisse (12)	✓	
æ	mælk (5) seng (29)	✓	
a	kat (21) banan (26)	✓	
α	saks (14) kaffe (34)	✓	
y	lys (15) gryde (60)	✓	
ø	gynge (19)	✓	
ö	søm (13) brød (55)	⊗ ä	
ø	vippe (6) elefant (25)	⊗ %	
u	hus (23) sutter (28)	✓ ✓	
o	politi (4) chokolade (53)	✓ %	
å	dukke (10) kost (33)	⊗ ⊗	
å	tårn (11)	⊗	
o	kop (20) lommer (31)	✓ ✓	
DIFTONGER + TRIFTONGER			
iu	kniv (44)	✓	
αw	kravler (61)	⊗	
αwə	drage (58)	αwə	
öw	støvler (39)	ä	
ow	skov (42)	⊗	
oi	røg (22) sprøjter (62)	⊗ ⊗	
αi	spejl (35)	✓	
αiə	leger (16)	⊗	
eɪ	fjer (52)	⊗	
æɪ	stjerne (63)	⊗	
yɪ	syre (30)	⊗	
oɪ	skjorte (65)	⊗	
öɪ	dør (9) smør (36)	ä ⊗	

KAJ-testen, 7.2.2013

KAJ-TESTEN • REGISTRERINGSARK 5		SPECIAL-PÆDAGOGISK FORLAG																																																																
DATO: 7.2.2013		NAVN: Solveig																																																																
SYNTAGMATISKE PROCESSER <table border="1"> <tr><td>fravær af final konsonant</td><td>✓</td></tr> <tr><td>fravær af initial konsonant</td><td></td></tr> <tr><td>fravær af trykssvag stavelse</td><td>✓</td></tr> <tr><td>stærk konsonantgruppereduktion</td><td></td></tr> <tr><td>svag konsonantgruppereduktion</td><td>✓</td></tr> <tr><td>konsonantgruppereduktion</td><td>✓</td></tr> <tr><td>stavelsesreduplikation</td><td></td></tr> <tr><td>progressive assimilationer</td><td></td></tr> <tr><td>regressive assimilationer</td><td>✓</td></tr> <tr><td>dannelse af konsonantgruppe</td><td></td></tr> <tr><td>vokaleptese</td><td></td></tr> <tr><td>metatase</td><td>✓</td></tr> <tr><td>diftongreduktion</td><td>✓</td></tr> <tr><td>tilføjelse initial konsonant</td><td>✓</td></tr> </table>		fravær af final konsonant	✓	fravær af initial konsonant		fravær af trykssvag stavelse	✓	stærk konsonantgruppereduktion		svag konsonantgruppereduktion	✓	konsonantgruppereduktion	✓	stavelsesreduplikation		progressive assimilationer		regressive assimilationer	✓	dannelse af konsonantgruppe		vokaleptese		metatase	✓	diftongreduktion	✓	tilføjelse initial konsonant	✓	PARADIGMATISKE PROCESSER <table border="1"> <tr><td colspan="2">vokalsubstitutioner:</td></tr> <tr><td>tilbagelægning</td><td>✓</td></tr> <tr><td>afrunding</td><td></td></tr> <tr><td colspan="2">konsonantsubstitutioner:</td></tr> <tr><td>klusilering</td><td></td></tr> <tr><td>frikering</td><td>✓</td></tr> <tr><td>denasalering</td><td></td></tr> <tr><td>nasalering</td><td></td></tr> <tr><td>lateralisering</td><td>✓</td></tr> <tr><td>stemt lyd bliver ustemt</td><td></td></tr> <tr><td>ustemt lyd bliver stemt</td><td></td></tr> <tr><td>bilabialisering</td><td></td></tr> <tr><td>alveolarisering</td><td>✓</td></tr> <tr><td>palatalisering</td><td>✓</td></tr> <tr><td>velarisering</td><td>✓</td></tr> <tr><td>h-sering</td><td></td></tr> <tr><td>deaspiration</td><td>✓</td></tr> <tr><td>aspiration</td><td>✓</td></tr> </table>	vokalsubstitutioner:		tilbagelægning	✓	afrunding		konsonantsubstitutioner:		klusilering		frikering	✓	denasalering		nasalering		lateralisering	✓	stemt lyd bliver ustemt		ustemt lyd bliver stemt		bilabialisering		alveolarisering	✓	palatalisering	✓	velarisering	✓	h-sering		deaspiration	✓	aspiration	✓
fravær af final konsonant	✓																																																																	
fravær af initial konsonant																																																																		
fravær af trykssvag stavelse	✓																																																																	
stærk konsonantgruppereduktion																																																																		
svag konsonantgruppereduktion	✓																																																																	
konsonantgruppereduktion	✓																																																																	
stavelsesreduplikation																																																																		
progressive assimilationer																																																																		
regressive assimilationer	✓																																																																	
dannelse af konsonantgruppe																																																																		
vokaleptese																																																																		
metatase	✓																																																																	
diftongreduktion	✓																																																																	
tilføjelse initial konsonant	✓																																																																	
vokalsubstitutioner:																																																																		
tilbagelægning	✓																																																																	
afrunding																																																																		
konsonantsubstitutioner:																																																																		
klusilering																																																																		
frikering	✓																																																																	
denasalering																																																																		
nasalering																																																																		
lateralisering	✓																																																																	
stemt lyd bliver ustemt																																																																		
ustemt lyd bliver stemt																																																																		
bilabialisering																																																																		
alveolarisering	✓																																																																	
palatalisering	✓																																																																	
velarisering	✓																																																																	
h-sering																																																																		
deaspiration	✓																																																																	
aspiration	✓																																																																	
» ANDRE KARAKTERISTIKA « <table border="1"> <tr><td>samme segment realiseres forskelligt fra ord til ord</td><td></td></tr> <tr><td>homonymer</td><td></td></tr> <tr><td>dysprosodi</td><td></td></tr> <tr><td>uforståelighed</td><td></td></tr> <tr><td>hyperkorrektion</td><td></td></tr> </table>		samme segment realiseres forskelligt fra ord til ord		homonymer		dysprosodi		uforståelighed		hyperkorrektion																																																								
samme segment realiseres forskelligt fra ord til ord																																																																		
homonymer																																																																		
dysprosodi																																																																		
uforståelighed																																																																		
hyperkorrektion																																																																		

Læsebogsside

lang lyd + tungen op bag tænderne

STIGE

STUB

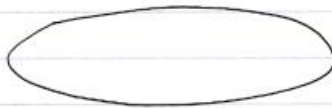
STi

STYR

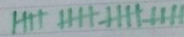
STOR

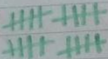

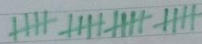
Øveord med st-

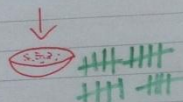
- Øverst forklaring til forældrene
- Der er sat streger for hvert sagt ord
- Enkelte stregtegninger fastholder forståelsen

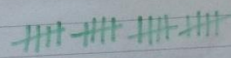
bide i høbet dengon op bag tandene 3. velt

FLAG

FLAMMER

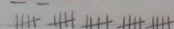
FLVE

FLERE

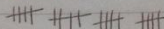
FLY

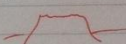
* lang lyd + dengonpidson op bag tandene

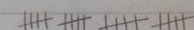
STi

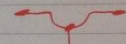

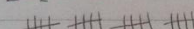
STEN

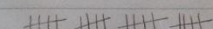
STUB

STYR

STIGE

Solveigs øveord

- Spænde, spand, spire, spor, sparke
- Små, smiler, smykker, smule, smarti
- Sko, skubbe, skammel, skyer, skæv
- Vand, varme, vinter, vase, vej
- Sti, sten, stub, stige, styr
- Sne, snor, snorke, snige, snitte
- Sværd, svaje, svømme, Svante, svinge
- Blå, blomme, blad, bluse, blæse
- Flyver, flag, flammer, flere, flue
- Plet, pløkker, plæne, planet, plus
- Brun, briller, brand, bro, bræt
- Frue, fra, frimærke, frem, Frida

- Ny KAJ-test

KAJ-testen 3.10.2013

KAJ-TESTEN • REGISTRERINGSARK 1		SPECIAL-PÆDAGOGISK FORLAG
DATO 1:	TESTER: <u>KLB</u>	BEMÆRKNINGER:
DATO 2: <u>3.10.2013</u>	NAVN: <u>Solveig</u>	
DATO 3:	CPR.NR.: <u>081209</u>	FAVORITKONSONANT(ER):

1 bil /bil/ ✓	23 hus /hus/ ✓	45 blomst /blɔmsd/ <u>boned</u>
2 bold /bold/ ✓	24 anker /angɔ/ ✓	46 plaster /plasdɔ/ <u>pasdɔ</u>
3 pige /piə/ ✓	25 elefant /eləfand/ <u>fant</u>	47 flaske /flasgə/ <u>fasgə</u>
4 politi /politil/ <u>badati</u>	26 banan /banan/ <u>banan</u>	48 slik /sleg/ ✓
5 mælk /mælg/ <u>mæik</u>	27 bænk /bæng/ ✓	49 glas /glas/ ✓
6 vippe /vebəl/ ✓	28 sutter /sudɔ/ <u>sudə</u>	50 klokke /klɔgə/ ✓
7 vante /vandal/ <u>vandə</u>	29 seng /sæng/ ✓	51 bjørn /bjɔrn/ <u>bjɔn</u>
8 fisk /fesg/ <u>seg</u>	30 syr /syɹ/ ✓	52 fjer /fjeɹ/ <u>fɛɹ</u>
9 dør /dɔɹ/ ✓	31 lomme /lɔmɔ/ ✓	53 chokolade /ʃɔgɔladə/ <u>ʃɔgɔladə</u>
10 dukke /dågə/ <u>dədə</u>	32 loft /lɔfd/ ✓	54 kjole /kjɔlə/ <u>gələ</u>
11 tårn /tān/ ✓	33 kost /kåsd/ ✓	55 brød /brød/ <u>bæd</u>
12 nisse /nesəl/ ✓	34 kaffe /kəfə/ ✓	56 prop /prɔb/ <u>pɔp</u>
13 søm /søml/ ✓	35 spejl /sbejl/ ✓	57 frø /frøil/ <u>fə</u>
14 saks /sægs/ <u>sas</u>	36 smør /smɔɹ/ ✓	58 drage /drauə/ <u>dauə</u>
15 lys /lys/ ✓	37 svampe /svæmbə/ <u>slæmbə</u>	59 trappe /træbəl/ <u>tæbə</u>
16 leger /ləjə/ ✓	38 stol /sdoll/ ✓	60 gryde /grydə/ <u>krudə</u>
17 juletræ /julatræ/ <u>julatɔj</u>	39 støvler /sdøvlɔ/ <u>sdəls</u>	61 kravler /krævlɔ/ <u>grævlə</u>
18 giraf /girafl/ <u>giraɹ</u>	40 stok /sdɔg/ ✓	62 sprøjter /sbrɔjdɔ/ <u>sbrɔjdɔ</u>
19 gyngel /gøngəl/ <u>gøn</u>	41 skab /sgab/ ✓	63 stjerne /sdjæ.nəl/ <u>sdɔnə</u>
20 kop /kɔb/ <u>gɔb</u>	42 skov /sgɔv/ ✓	64 striber /sdribɔ/ <u>sdibɔ</u>
21 kat /kad/ <u>kat</u>	43 snemand /sneman/ <u>seman</u>	65 skjorte /sgjɔɹdəl/ <u>sdɔɹdɔ</u>
22 røg /rɔj/ ✓	44 kniv /kniv/ <u>niw</u>	66 skraldespand /sgraləsban/ <u>sgaləban</u>

KAJ-testen 3.10.2013

3.10.2013.

KAJ-TESTEN + REGISTRERINGSSKJEM 2

SPECIAL-FLERBRUDD 1981/86

DATE 7.2.2013

NAME Solvæg

ENKELTKONSONANTER INITIALT			ENKELTKONSONANTER MEDIALT			ENKELTKONSONANTER FINALT		
b	bil (1) bold (2)	✓ ✓	-b	vippe (6) trappe (59)	Ø ✓	b	kop (20) skab (41)	✓ -p ✓
p	pige (3) polit (4)	✓ ✓						
m	milk (5)	✓	m	komme (31)	-m ✓	m	seem (14)	Ø
v	vippe (6) vante (7)	✓ ✓	f	elefant (25) kaffe (54)	✓ ✓	f	giraf (18)	Ø ✓
f	fak (8)	✓	-f			d	kat (21)	-t
d	dør (9) dukke (10)	✓ ✓	d	rotte (28) skotte (65)	✓ ✓			
t	tårn (11)	Ø	-t	polit (4)	t ✓	n	nårn (31) banen (26)	✓ ✓
n	nisse (12)	✓	n	banen (26) stjerne (63)	✓ ✓	d	bead (55)	-r ✓
			-d	chokolade (53) gryde (60)	✓ ✓			
s	søm (13) saks (14)	Ø ✓	-s	nisse (12)	Ø	-s	lys (15) hus (25)	✓ ✓
l	lys (15) leger (16)	✓ ✓	-l	stevler (39) chokolade (53)	✓ ✓	-l	bil (1) stol (28)	✓ ✓
j	juletræ (17)	✓						
g	giraf (18) grage (15)	✓ ✓	-g	høke (53) chokolade (53)	✓ ✓	g	stok (40) stik (48)	✓ ✓
k	kop (20) kat (21)	✓ ✓						
r	ring (22)	Ø	-g	gyrge (19)	-g	-g	æng (29)	-n ✓
h	hus (23)	✓	-r	giraf (18)	✓			

KAJ-testen 3.10.2013

310 2013

KAJ-TESTEN • REGISTRERINGSARK 3		SPECIAL-PÆDAGOGISK FORLAG	
DATO: 7.2.2013		NAVN: Solveig	
KONSONANTGRUPPER INITIALT			
sb-	spejl (35)	b-	✓
sm-	smør (36)	m-	✓
sv-	svampe (37)	v-	✓
sd-	stol (38)	s-	✓
	støvler (39)	g-	✓
sg-	skab (41)	g-	✓
	skov (42)	sk-	✓
sn-	snemand (43)	s-	
kn-	kniv (44)	k-	n-
bl-	blomst (45)	b-	
pl-	plaster (46)	p-	
fl-	flaske (47)	f-	
sl-	sluk (48)	s-	✓
gl-	glas (49)	g-	✓
kl-	klokke (50)	k-	✓
bj-	bjørn (51)	b-	
fj-	fjer (52)	f-	
sj-	chokolade (53)	sj-	✓
kj-	kjole (54)	k-	
br-	brød (55)	b-	
pr-	prop (56)	p-	✓
fr-	frø (57)	f-	
dr-	drage (58)	d-	
tr-	trappe (59)	t-	✓
gr-	gryde (60)	g-	kr-
kr-	kravler (61)	k-	kr-
sbr-	sprøjter (62)	s-	sb-
sdj-	stjerne (63)	s-	sd-
sdr-	striber (64)	s-	sd-
sgj-	skjorte (65)	s-	sd-
sgr-	skraldespand (66)	sg-	sg-
KONSONANTGRUPPER MEDIALT			
-mb-	svampe (37)		✓
-nd-	vante (7)		✓
-sd-	plaster (46)	-s-	✓
-sg-	flaske (47)	-d-	✓
-ng-	anker (24)	-nd-	✓
KONSONANTGRUPPER FINALT			
-fd	loft (32)	-t-	✓
-nd	elefant (25)	-nt	
-ld	bold (2)	l-	✓
-sd	kost (33)	-t-	✓
-gs	saks (14)	-s-	-s
-lg	mælk (5)	-lk	
-sg	fisk (8)	-t	-g
-ng	bænk (27)	-nk	✓
-msd	blomst (45)	-ns	-nsd

KAJ-testen 3.10.2013

3.10.2013

KAJ-TESTEN • REGISTRERINGSARK 4

SPECIAL-PÆDAGOGISK FORLAG

DATO: 7.2.2013

NAVN: Solveig

VOKALER

i	pige (3) giraf (18)	☒	☒
e	vippe (6) nisse (12)	☒	☒
æ	mælk (5) seng (29)	☒	☒
a	kat (21) banan (26)	☒	☒
α	saks (14) kaffe (34)	☒	☒
y	lys (15) gryde (60)	☒	☒
ø	gynge (19)	☒	☒
ö	søm (13) brød (55)	☒	☒
ø	vippe (6) elefant (25)	☒	☒
u	hus (23) sutter (28)	☒	☒
o	politi (4) chokolade (53)	☒	☒
å	dukke (10) kost (33)	☒	☒
å	tårn (11)	☒	☒
o	kop (20) lommer (31)	☒	☒

DIFTONGER + TRIFTONGER

iu	kniv (44)	☒
au	kravler (61)	☒
auø	drage (58)	☒
öu	støvler (39)	☒
ou	skov (42)	☒
öj	røg (22) sprøjter (62)	☒
øj	spejl (35)	☒
øjö	leger (16)	☒
er	fjer (52)	☒
ær	stjerne (63)	☒
yr	syrr (30)	☒
ör	skjorte (65)	☒
ör	dör (9) smör (36)	☒

KAJ-testen 3.10.2013

3.10.2013

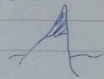
KAJ-TESTEN • REGISTRERINGSARK 5		SPECIAL-PÆDAGOGISK FORLAG
DATO: 7.2.2013	NAVN: Solveig	
SYNTAGMATISKE PROCESSER		
fravær af final konsonant	✓	
fravær af initial konsonant		
fravær af trykssvag stavelse	✓	✓
stærk konsonantgruppereduktion		
svag konsonantgruppereduktion	✓	✓
konsonantgruppereduktion	✓	
stavelsesreduplikation		
progressive assimilationer		✓
regressive assimilationer	✓	✓
dannelse af konsonantgruppe		
vokaleptese		
metatese	✓	
diftongreduktion	✓	✓
tildøjelse initial konsonant	✓	
» ANDRE KARAKTERISTIKA «		
samme segment realiseres forskelligt fra ord til ord		
homonymer		
dysprosodi		
uforståelighed		
hyperkorrektion		
PARADIGMATISKE PROCESSER		
vokalsubstitutioner:		
tilbagelægning	✓	✓
afrunding		
konsonantsubstitutioner:		
klusilering		
frikering	✓	✓
denasalering		
nasalering		
lateralisering	✓	✓
stemt lyd bliver ustemt		
ustemt lyd bliver stemt		
bilabialisering		
alveolarisering	✓	✓
palatalisering	✓	✓
velarisering	✓	
h-sering		
deaspiration	✓	✓
aspiration	✓	✓

Solveigs øveord, fortsat

- Træer, trille, træet, tromme, trylle
- Prikker, pris, prøve, Preben, printer
- Krage, kramme, krøller, krus, krukke
- Knapper, knude, knæ, knopper, knage
- Drejer, druer, drømme, drive, dråbe
- Skrå, skrammel, skrue, skrive, skrubbe
- Sprosse, spraglet, springe, sprit, sprog
- Streger, strop, stramme, strikkepinde, strygejern
- Bjerg, bjælke, Bjarne, bjæffe, bjælde
- Fjeld, fjorten, fjeder, fjollet, fjernsyn

bide i løbe + i-ags

FJELD

FJORTEN 14

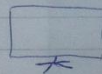
FJEDER

FJOLLET

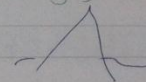

FJERN SYN

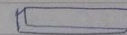

bukke mundt i-ags

BJERG

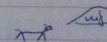
BJÆLKE

BJARNE

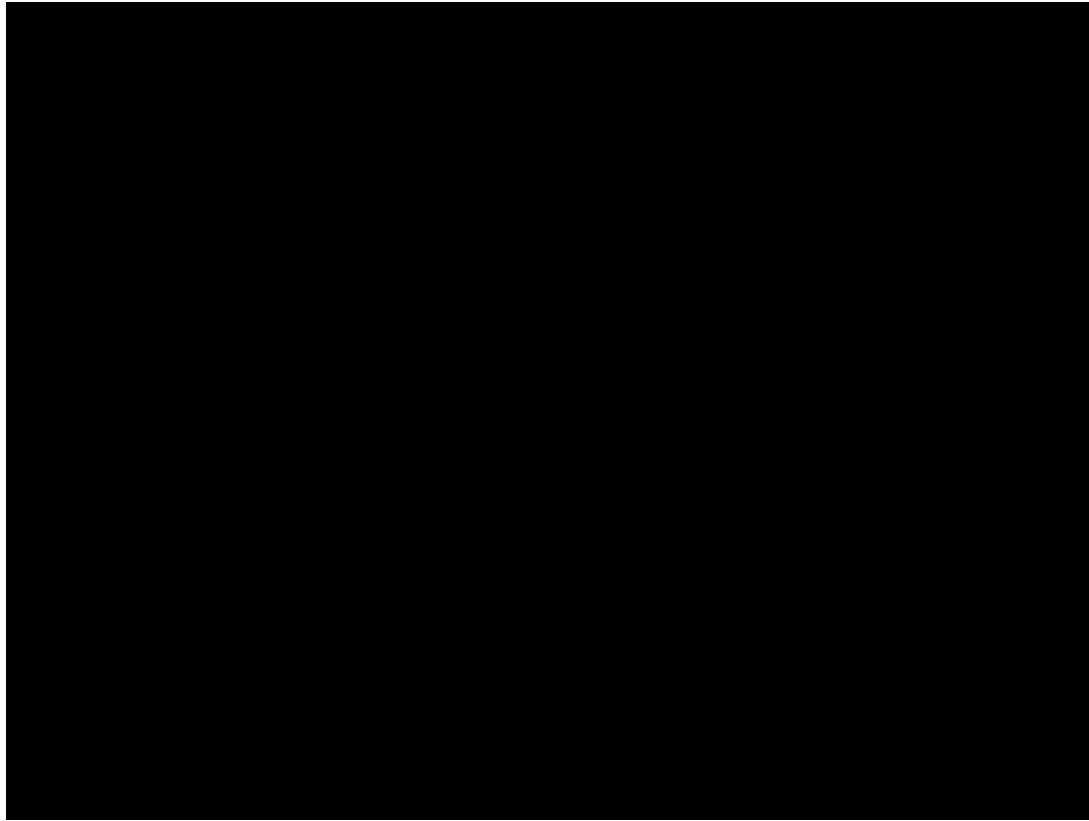
BJÆFFE

BJÆLDE

Individuel undervisning

Forældrenes rolle

- Mindst én forælder deltager mindst hver anden gang
- Hører ordene, mens barnet hopper i trampolinen
- ”Overenskomst” barnet – forældrene – talepædagogen
- Øver mere hjemme

Vejledning til forældre eller personale.

- Det er vigtigt, at barnet oplever succes
- Barnet gør, hvad det kan for at blive forstået – vi gør, hvad vi kan for at forstå barnet
- Tal tydeligt og gerne lidt langsomt – den gode talemodel
- Det er tungen, der driller, ikke barnet, som siger noget forkert
- Gentag gerne den korrekte udtale – indirekte korrektion
- Bed kun barnet sige ordet korrekt, hvis du er helt sikker på, at barnet kan! Brug gerne de strategier, barnet har brugt i undervisningen. Æggeur.
- Med de lidt større børnehavebørn kan vi begynde at lege med sproglyde – kan du finde et ord, som begynder med m?
.....begynd med de lyde, som kan siges lange
- Rim og remser

Mikkel øver sv- ord

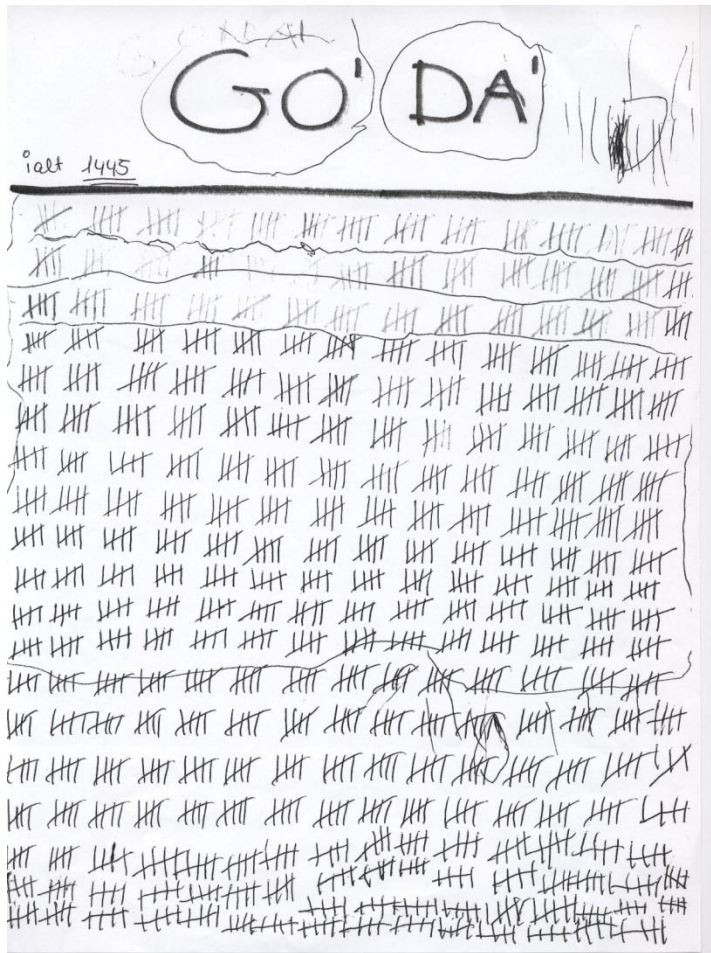
Koordinationsøvelse – GO'DA'

Koordinationsøvelse - DUKKE

Koordination

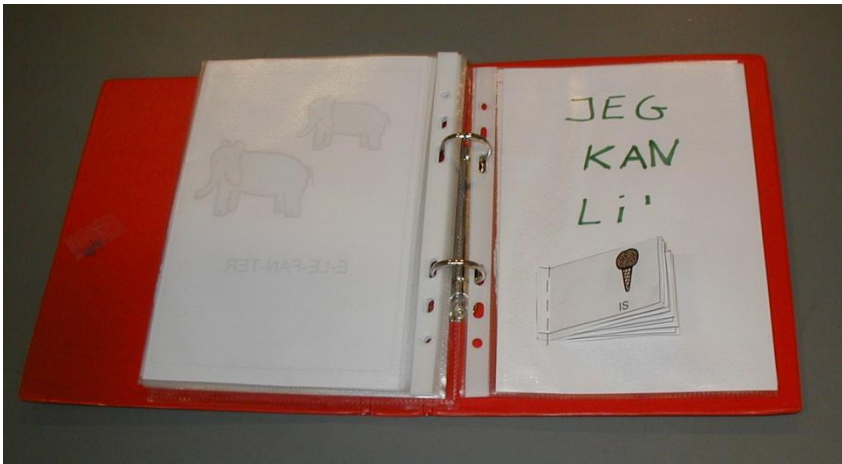

Jonas havde i juleferien
sagt:

GO'DA'

-ikke mindre end
1445 gange

Øveord

- Flapseddel
- Gentagelse af sætning

- Barnet vælger selv ord

dingen op bag tanden + rante X 100

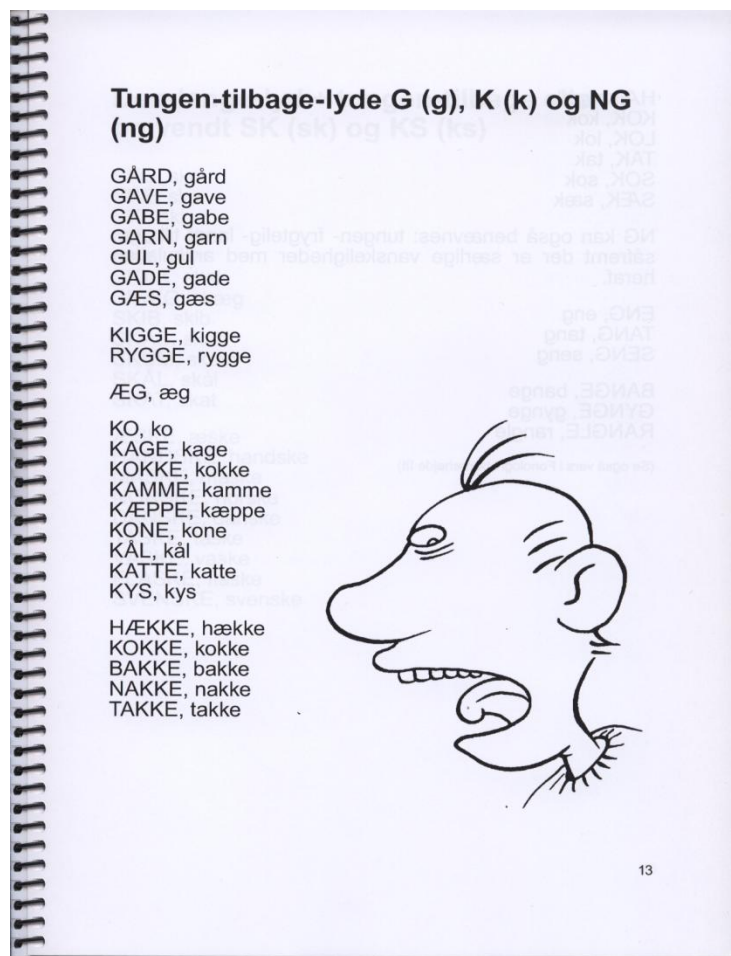
DRÄBE

DRUER

Ganesejlsøvelse

Forslag til øveord fra bogen

- Her er det tungen tilbage (som jeg nu kalder tungespidsen ned)
- Initialt
- Medialt
- Med henholdsvis åbne og lukkede stavelser og mindre eller større belastning af omkringstående fonemer

Remser fra bogen

Luk-munden-remser **B (b), P (p) og M (m)**

Bo bager

Børge be'r om bøger.
Bien bor i bøgen, og Bo bor i byen.
Birger bader, og Birthe bager brød.
Bilen bakker og buser ind i busken.

Mie må muge.
Mor be'r Bo om bøger.
Mimmi bager, og Børge murer.
Morten og Malte maler mange mænd på muren.
Mette maler orm på muren.

Per peger på papir og pap.
Pia og Palle passer pandaen i buret.
Pernille pakker poser med perler.
Posemanden pakker poser af papir og plast.

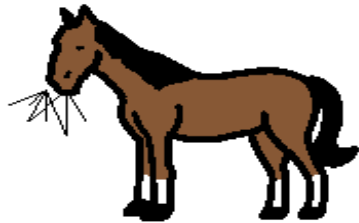
(Se også vers i Fonologi i børnehøjde III)

Remser med:
”lukke munden lyden”

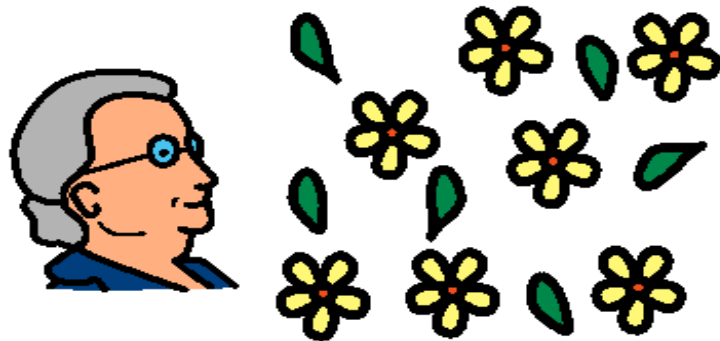
Med henholdsvis åbne
og lukkede stavelser

For hvert dannelsessted
findes remser af
forskellig særhedsgrad

Remser fra AGD's bog

HESTEN HOSTER

BEDSTE HAR DE STØRSTE
BLOMSTER I HAVEN

- Her er brugt "Boardmaker" for at give børnene et visuelt hint til remsen, der skal læres

Sidste hoppetur

Børnenes valg af fonempositioner i uv.forløbet. (i spontantalen)

Undersøgelse ved Anne-Grethe Dahms

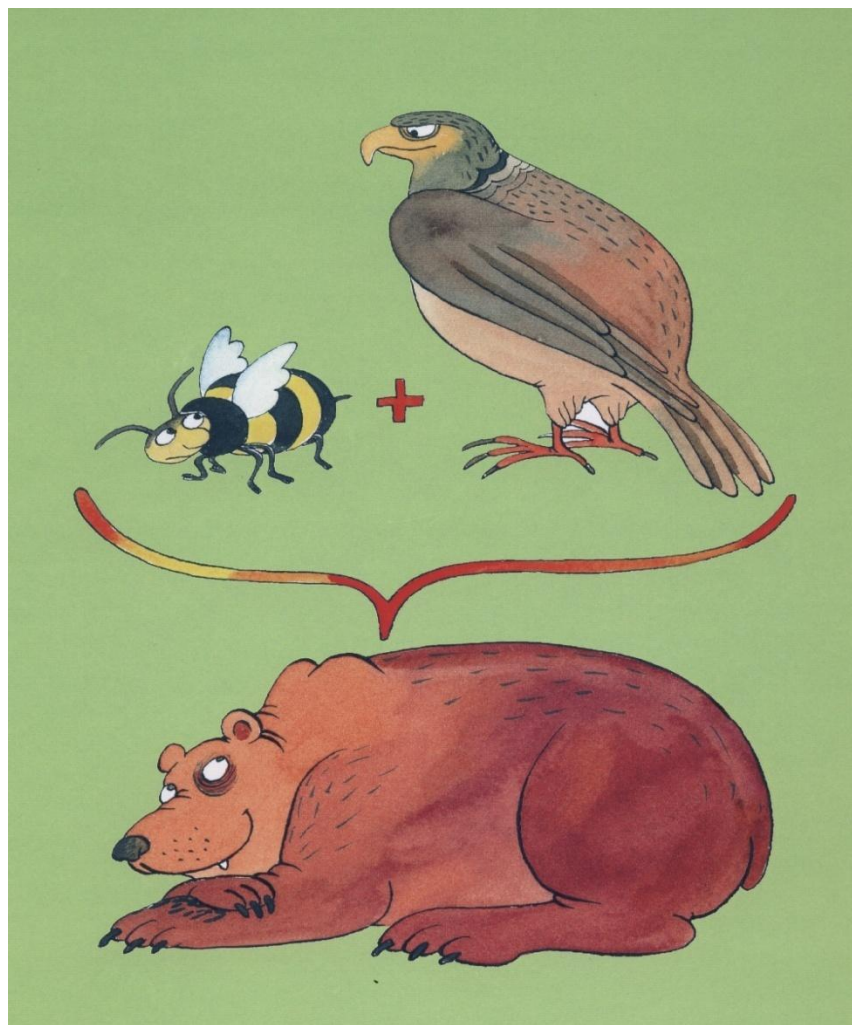
- Bilabialer fremkommer sidst i udlyd
- /l/ arriverer sidst i udlyd
- /r/ anvendes i begge positioner samtidig
- /f/ kommer sidst i udlyd
- /s/ kommer først i udlyd
- tendens til at konsonantgrupper anvendes i indlyd før udlyd

Børnenes valg af fonempositioner i uv.forløbet. (i spontantalen)

- /sC/ først med favoritkonsonant som anden konsonant
- aspiration fremkommer ”samtidig” med eller efter, at de første konsonantgrupper er etableret
- /dr/ kommer senere end andre /Cr/-grupper, selv om /d/ er favorit konsonant
- stavelser med konsonantgrupper forudsætter næsten for alle lukkede stavelser.

”Fonologi i børnehøjde”

Anne-Grethe Dahms

Kan købes ved
henvendelse på:

Kommunikationscentret
Skansevej 2 D
3400 Hillerød
48 24 22 00

Litteraturliste

- Dahms, Anne-Grethe : ”Fonologi i børnehøjde I+II+III”, Kommunikationscentret, 2003.
- Dahms, Anne-Grethe: ”15 dysfonologiske børn”, Dansk Audiologopædi, 32. årgang, december 1996.
- Grønnum, Nina: ”Fonetik og Fonologi, Almen og Dansk”, Akademisk Forlag, 2001.
- Grønnum, Nina: ”Rødgrød med fløde en lille bog om dansk fonetik”, Akademisk Forlag 2007.
- Nettelbladt, Ulrika : ”Developmental Studies of Dysphonology in Children”, Travaux de l’institut de linguistique de Lund, CWK GLEERUP, 1983

- findes oversat og bearbejdet af Marie Smed Christensen, Audiologopædisk Forening, 1988.

Litteraturliste

- McCauley, R. J., Strand, E., Lof, G. L., Schooling, T & Frymark, T. (2009). Evidence-Based Systematic Review: Effects of Nonspeech Oral Motor Exercises on Speech. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 18, 343-360.
- Forrest, K. (2002). Are Oral-Motor Exercises Useful in the Treatment of Phonological/Articulatory Disorders? *Seminars in Speech and Language*, 23 (1), 15-25.
- *Seminars in Speech and Language*, Issue 04, Controversies Surrounding Nonspeech Oral Motor Exercises for Childhood Speech Disorders, Guest Editor Gregory L Lof Ph.D. Volume 29, November 2008
- Gierut, J. A. (1999) Syllable Onsets: Clusters and Adjuncts in Acquisition. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, Vol. 42, 708-726.

Tykke Toke

Tykke Toke går og kigger
efter åbne slikbutikker,
men må nøjes med en godte,
der var tabt på Gittes måtte.

Anne-Grethe Dahms